

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ

Извештај за 2014. годину

Садржај:

1. Увод.....	3
2. Активности Народне банке Србије у 2014. години.....	3
3. Тржиште осигурања	6
3.1. Општи показатељи.....	6
3.2. Учесници на тржишту	8
Друштва за осигурање	8
Остали учесници на тржишту.....	9
3.3. Структура портфеља осигурања.....	9
3.4. Билансна сума и билансна структура	11
Билансна сума	11
Структура активе	12
Структура пасиве	12
4. Показатељи пословања.....	14
4.1. Солвентност.....	14
4.2. Квалитет имовине	15
4.3. Покривеност техничких резерви прописаним облицима активе .	16
4.4. Реосигурање	17
Утицај поплава из маја 2014. године на сектор осигурања	17
4.5. Профитабилност	18
4.6. Ликвидност	19
5. Закључак	20

1. Увод

Законском регулативом надзор над највећим делом финансијског сектора поверен је Народној банци Србије. У 2014. години овај сектор је обухватао следеће финансијске институције: 29 банака, 25 друштава за осигурање, 16 давалаца финансијског лизинга и шест добровољних пензијских фондова.

2. Активности Народне банке Србије у 2014. години

Активности Народне банке Србије у 2014. години биле су усмерене у правцу одржавања стабилности сектора осигурања, обезбеђивања услова за развој сектора и развоја функције супервизије, а тиме и обезбеђења заштите осигураника, корисника осигурања и трећих оштећених лица.

У оквиру одржавања стабилности сектора осигурања у 2014. години извршене су непосредне контроле седам друштава за осигурање/реосигурање и пет других субјеката надзора.

Код пет друштава за осигурање/реосигурање спроведена је редовна, свеобухватна, циклична контрола, са освртом на ризике препознате посредним надзором Народне банке Србије, док су две непосредне контроле биле циљане контроле с препознатим значајним ризицима у делу инвестиција средстава друштва за осигурање, решавања по одштетним захтевима у роковима прописаним Законом о обавезном осигурању у саобраћају, високим трошковима спровођења осигурања и другим ризицима и пропустима у функционисању система интерних контрола којима је друштво за осигурање изложено у свом пословању.

Код пет других субјеката надзора препознате су мање неправилности у спровођењу послова заступања, односно посредовања у осигурању, сходно закљученим уговорима с друштвима за осигурање. Предмет надзора је била и једна банка која има сагласност Народне банке Србије за обављање послова заступања у осигурању (контрола банкоосигурања).

У току 2014. године, према 13 субјеката надзора (пет по контролама из претходног периода) изречене су корективне мере надзора прописане Законом о осигурању и Законом о обавезном осигурању у саобраћају и изречене три новчане казне према друштвима за осигурање, односно њиховим законским заступницима.

Народна банка Србије је у 2014. години одузела дозволу једном друштву за осигурање за обављање послова неживотних осигурања у чијем портфељу доминира осигурање од аутоодговорности, због немогућности да своје пословање усклади са одредбама Закона о осигурању у делу који се односи на адекватну покривеност техничких резерви, односно неизвршења мера надзора Народне банке Србије.

Народна банка Србије је закључком обуставила четири поступка непосредне контроле.

Поред планираних, контроле спроведене у 2014. години су подразумевале у десет случајева и контролу спровођења мера надзора изречених у 2013. и 2014. години.

Активности Народне банке Србије, усмерене на обезбеђивање услова за развој сектора осигурања, односиле су се првенствено на припрему Нацрта закона о осигурању, а имајући у виду потребу усаглашавања прописа с правним тековинама Европске уније и унапређења делатности осигурања. Новим Законом о осигурању, који је донела Народна Скупштина Републике Србије на седници 18. децембра 2014. године, уведено је низ новина с циљем унапређења надзора над делатношћу друштава за осигурање и других субјеката надзора, уређења тржишта осигурања, као и заштите права и интереса корисника услуга осигурања.

Доношењем новог Закона о осигурању пренете су одредбе Директива Европске уније из оквира Солвентност I (14 директива којима се уређује животно осигурање, неживотно осигурање и реосигурање), као и Директиве о посредовању у осигурању у домаћи правни систем, са избалансираним приступом у погледу кључних области које су уређене законом и ближег уређивања посебних питања подзаконским актима.

Основни циљ је било стварање законских и других нормативних претпоставки за развој и унапређење делатности осигурања и заштиту осигураника и других корисника услуга осигурања, подизање квалитета обављања делатности осигурања у Србији и усклађивање са стандардима у развијеним тржишним привредама.

Законом о осигурању тежи се да се обезбеди виши степен финансијске стабилности и дисциплине у извршавању обавеза друштава за осигурање утврђених законом и преузетих уговором о осигурању, прецизирањем захтева у вези са формирањем техничких резерви и обезбеђењем адекватности капитала, као и захтева за успостављање ефикасног система управљања у друштвима за осигурање.

Посебан акценат Закон о осигурању ставља на захтеве којима се обезбеђује боља информисаност уговарача осигурања, односно осигураника о природи услуге коју купују, и то пре закључивања уговора о осигурању и током трајања уговора. С тим у вези, додатно су регулисани послови посредовања и заступања у осигурању, имајући у виду важност повезаности интермедијара у осигурању, као и то да остварују директан контакт с потенцијалним корисницима осигурања, те су стога дужни да се понашају у складу с правилима којима се уређује обављање делатности осигурања.

Законом о осигурању утврђена је и значајнија улога Народне банке Србије, као надзорног тела над обављањем делатности осигурања, као нужног

предуслова за добро функционисање тржишта осигурања због њеног утицаја у укупном финансијском сектору.

Ради побољшања транспарентности и унапређења надзора пословања друштава за осигурање, Народна банка Србије је 9. децембра 2014. године донела Одлуку о Контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за друштва за осигурање, Одлуку о садржају и форми образаца финансијских извештаја за друштва за осигурање и Одлуку о облику и садржају статистичког извештаја за друштва за осигурање. Доношењем наведених аката омогућено је ефикасније праћење пословних промена код друштава за осигурање и поступање по уочавању незаконитости и неправилности.

У оквиру развоја функције супервизије, Народна банка Србије је својим учешћем на четири колегијума супервизора, сталном сарадњом с државним органима надлежним за супервизију осигурања у Републици Аустрији, допринела ефективној и ефикасној супервизији четири међународне групе осигураваача и шест друштава за осигурање/реосигурање у већинском страном власништву која послују у Србији. Тиме се Народна банка Србије на одговарајући начин укључила у континуирани процес измена међународне регулативе у области супервизије осигурања узрокованим пре свега последицама светске економске кризе, чиме је дала свој допринос у изградњи стабилнијег тржишта осигурања, те самим тим и финансијског тржишта на међународном и националном нивоу.

У 2014. години у Народној банци Србије су одржана два испитна рока за стицање звања овлашћеног актуара. Организована су и два испитна рока за стицање звања овлашћеног посредника, односно заступника у осигурању. Стручне испите за стицање звања овлашћеног посредника, односно заступника у осигурању у прошлој години положило је 779 лица.

3. Тржиште осигурања¹

3.1. Општи показатељи²

У 2014. години глобални раст економске активности био је позитиван, али нижи него што је првобитно очекивано. Раст реалног бруто домаћег производа је са 2,5% у 2013. години порастао на скромних 2,6% у 2014. години.

Наставак глобалног раста се у 2015. години процењује на 3,0%, али, регионално посматрано, с дивергентним изгледима. У зони евра се очекује да ће пораст реалног бруто домаћег производа од 0,8% у 2014. години бити побољшан у 2015. години и износити 1,1%.

Значајан утицај на раст економске активности имали су и имају стално ниске каматне стопе, ниске стопе инфлације и трговине на светском нивоу.

Премија животних осигурања у 2014. години забележила је на светском нивоу реалан раст од 4,8%, при чему је у развијеним земљама он износио 3,9%, у земљама у успону 9,1%, док је у региону централне и источне Европе забележен пад од 1,7%. У 2015. години процењен глобални раст премије животних осигурања је 4,3%, у развијеним земљама 3,0%, у земљама у развоју 10,4%, а у региону централне и источне Европе око 3,0%.

Реалан раст глобалне *премије неживотних осигурања* у 2014. години износио је 2,5%, при чему у развијеним земљама 1,7%, у земљама у развоју 5,5%, док је у региону централне и источне Европе забележен пад од 5,2%. У 2015. години процењен је наставак овог тренда тако да је реалан раст на светском нивоу 2,8%, у развијеним земљама 1,4%, у земљама у развоју 8,1%, а за регион централне и источне Европе 1,9%.

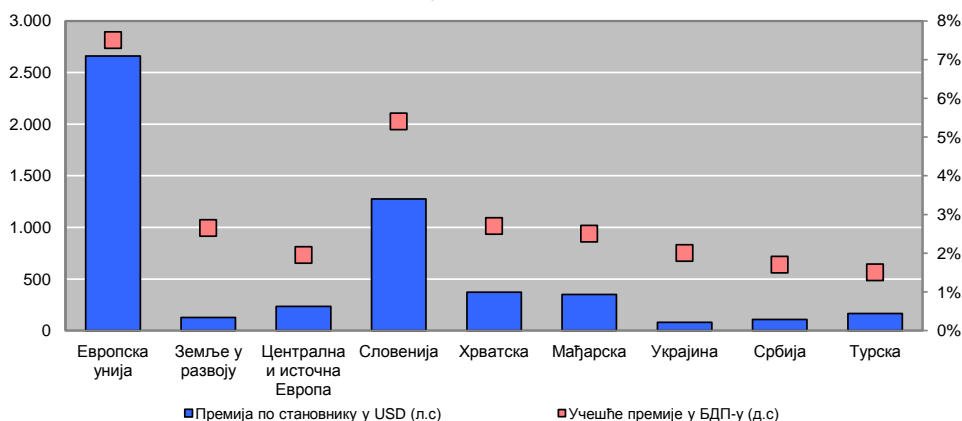
Четири државе с највећим учешћем у укупној премији оствареној на светском тржишту (САД, Јапан, Велика Британија и Кина) у 2013. години су покривале више од половине тог тржишта (51,4%), док је Србија према оствареној премији на 82. месту у свету.

Сектор осигурања у Србији је и даље неразвијен и, по степену развијености, налази се знатно испод просека земаља чланица Европске уније. У прилог томе говоре показатељи развијености тржишта осигурања – однос укупне премије и бруто домаћег производа и укупна премија по становнику.

¹ Извештај је базиран на подацима које су друштва за осигурање дужна да достављају Народној банци Србије, а чија исправност није била предмет непосредне контроле Народне банке Србије. При анализи тржишта осигурања потребно је имати у виду да су промене, у овом извештају, посматране у односу на податке друштава за осигурање која су пословала у 2013. години.

² Извори: *Global economic prospects, World Bank; World insurance in 2013, Swiss Re, Sigma No 3/2014* и *Global insurance review 2014 and outlook 2015/16, Swiss Re.*

Компарација показатеља развијености сектора осигурања у 2013. години

Извор: Swiss Re, Sigma No 3/2014 и Народна банка Србије.

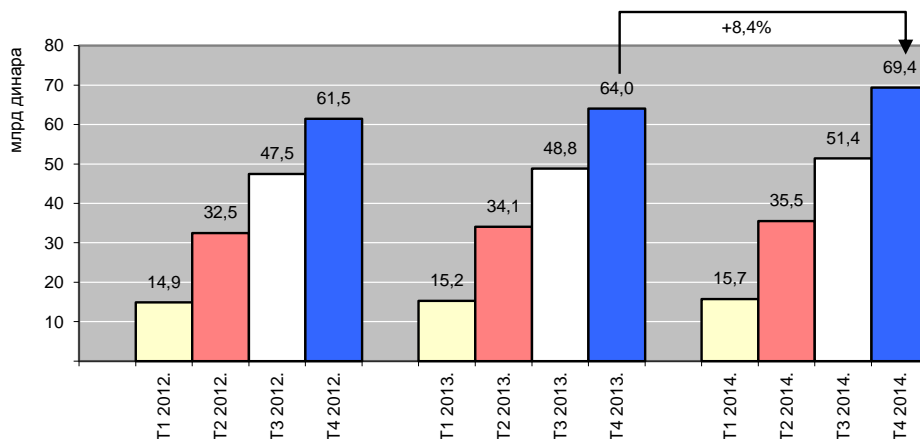
Према учешћу премије у бруто домаћем производу у 2013. години од 1,7%, Србија је на 66. месту на свету, док овај показатељ за земље чланице Европске уније износи чак 7,5%. Међутим, у поређењу са групом земаља у развоју с просеком од 2,7% и земљама централне и источне Европе с просеком од 2,0%, као и с обзиром на то да се земље као што су Турска, Румунија и Русија налазе иза Србије, може се закључити да је Србија на задовољавајућој позицији.

Према премији по становнику у 2013. години од 108 америчких долара или 78 евра, Србија заузима 68. место у свету. Исти показатељ за земље чланице Европске уније износи 2.660 америчких долара, за земље региона централне и источне Европе 235 америчких долара, а за земље у развоју 128 америчких долара. На првом месту у свету је Швајцарска са 7.800 америчких долара, следе Холандија и Данска, док Словенија са 1.275 америчких долара и Хрватска са 372 америчких долара заузимају 28, односно 48. место.

У 2014. години премија у процењеном бруто домаћем производу у Србији имала је учешће од 1,8%, док је премија по становнику износила 98 америчких долара или 80 евра.

Развој тржишта осигурања у Србији, мерен растом премије, показује задржавање благо позитивног тренда.

Тромесечно кретање укупне премије

Извор: Народна банка Србије.

У укупном финансијском сектору (банке, осигурање, лизинг и добровољни пензијски фондови) осигурање по билансној суми, капиталу и броју запослених заузима друго место. У билансној суми финансијског сектора у 2014. години, која је износила 3.227 милијарди динара, банке учествују са 92,0%, а друштва за осигурање са 5,2%.

	Учешће у укупном финансијском сектору у %											
	Банке			Лизинг			Осигурање			ДПФ		
	2012.	2013.	2014.	2012.	2013.	2014.	2012.	2013.	2014.	2012.	2013.	2014.
Билансна сума	92.6	92.4	92.0	2.3	2.2	2.0	4.5	4.8	5.2	0.5	0.6	0.7
Капитал	93.2	93.5	93.6	1.2	0.9	1.1	5.6	5.5	5.4			
Број запослених	70.3	69.0	67.9	1.1	1.1	1.2	28.3	29.5	30.5	0.4	0.3	0.3

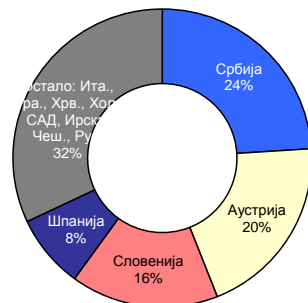
Извор: Народна банка Србије.

3.2. Учесници на тржишту

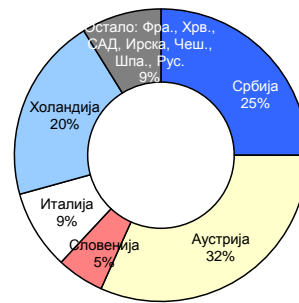
Друштва за осигурање

У 2014. години у Србији је пословало 25 друштава за осигурање – три мање у односу на претходну годину³. Искључиво пословима осигурања бави се 21 друштво, а само пословима реосигурања четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања, искључиво животним осигурањем бави се њих шест, искључиво неживотним осигурањем девет, а и животним и неживотним осигурањем шест друштава. Посматрано према власничкој структури капитала, 19 је у већинском страном власништву.

Структура друштава за осигурање према власништву у 2014.

Билансна сума друштава за осигурање према власништву у 2014.

Извор: Народна банка Србије.

³ Народна банка Србије је у јулу 2014. године једном друштву за неживотно осигурање одузела дозволу за рад. Два друштва за осигурање, и то једно за неживотно и једно за животно осигурање, на крају 2014. године су извршила припајање друга два друштва за осигурање.

Успешним процесом приватизације у протеклом периоду, као и уласком на тржиште иностраних компанија добијањем гринфилд лиценци, друштва за осигурање у страном власништву у 2014. години бележе преовлађујуће учешће у: премији животних осигурања са 91,5%, премији неживотних осигурања са 64,7%, укупној имовини са 75,0% и броју запослених са 68,8%. Највећи број друштава за осигурање у страном власништву су пореклом из: Аустрије, Словеније и Шпанија, а затим следе друштва из Италије, Француске, Хрватске, Холандије, Ирске, Чешке, Русије и САД.

Остали учесници на тржишту

У продајној мрежи, поред друштава за осигурање, учествују и: 19 банака које су добиле сагласност за обављање послова заступања у осигурању, 95 правних лица (друштва за посредовање у осигурању и друштва за заступање у осигурању), 111 заступника у осигурању (физичких лица – предузетника), док је овлашћење за обављање послова заступања у осигурању, односно овлашћење за обављање послова посредовања у осигурању добило 15.287 физичких лица.

3.3. Структура портфела осигурања

У 2014. години друштва за осигурање су остварила укупну премију у висини од 69,4 милијарде динара (574 милиона евра или 698 милиона америчких долара)⁴, што представља номинално и реално повећање од 8,4% и 6,6%, респективно.

У структури премије у 2014. години учешће неживотних осигурања износило је 76,9%, док се учешће животних осигурања повећало са 22,0% у 2013. години на 23,1% у 2014. години, захваљујући оствареном порасту премије животних осигурања од 13,8% у односу на претходну годину.

У структури укупног портфела, само пет врста неживотних осигурања, и то: осигурање од последица незгоде, осигурање моторних возила, осигурање имовине од пожара и драгих опасности, остала осигурања имовине и осигурање од одговорности због употребе моторних возила, учествује са 67,7%.

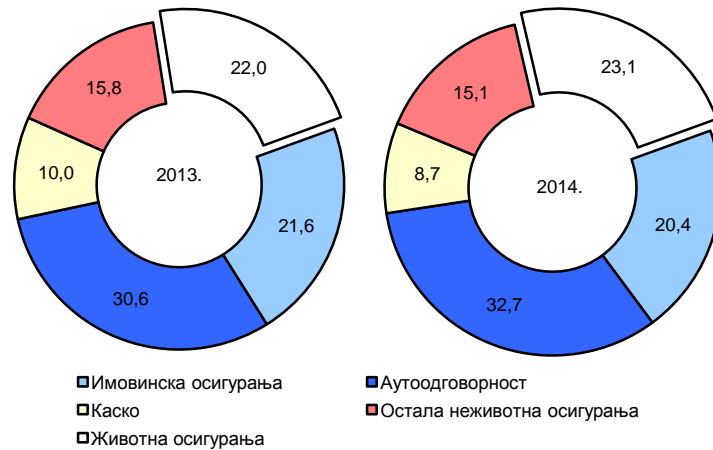
Аутоодговорност, као обавезно осигурање, у 2014. години задржава водеће учешће у укупној премији са 32,7%, а затим следе животна осигурања са 23,1% и имовинска осигурања са 20,4%.

Осигурање од последица незгоде, које обухвата, између осталог, и обавезна осигурања, као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање

⁴ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 31. децембра 2014. године.

запослених од повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези с радом, у 2014. године бележи учешће од 5,8%.

**Укупна премија према врстама осигурања
у 2013. и 2014.
у %**

Извор: Народна банка Србије.

Осигурање од аутоодговорности бележи раст премије од 16,0%, имовинска осигурања од 2,2% у односу на претходну годину, док осигурање моторних возила – каско наставља тренд пада како премије од 5,9%, тако и учешћа у укупној премији на 8,7%.

Поређењем учешћа премије добровољног здравственог осигурања уочава се његов благ раст са 1,8% у 2013. години на 1,9% у 2014. години, што прати и номинални раст ове премије од 14,4%. При томе скоро две трећине тржишта покривају два друштва за осигурање

Груписање друштава за осигурање, према учешћу у укупној премији, приказано у наредној табели, извршено у три групе, с тим да прву групу чине два друштва са преко 15% у укупној премији, другу шест друштава са учешћем мањим од 15% и трећу 13 друштава с мање од 3%, указује на настављање тренда смањења концентрације портфеља. Концентрација на тржишту, мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, умерена је, бележећи вредност од 1.124⁵.

Посматрано по наведеним групама, у 2014. години највећи део укупне премије неживотних осигурања од 49,6% припада првој групи ранжираних друштава, а највећи део укупне премије животних осигурања од 43,2% другој групи.

⁵ Вредности овог индекса испод 1.000 говоре у прилог да концентрација није присутна.

**Учешће друштава за осигурање у укупној премији
према реер групама ¹⁾**

Група		2012.	2013.	2014.
I	Учешће у %	49,1	46,9	46,9
	Број друштава за осигурање	2	2	2
II	Учешће у %	35,5	38,7	40,8
	Број друштава за осигурање	5	6	6
III	Учешће у %	15,4	14,4	12,3
	Број друштава за осигурање	17	16	13

1) Без друштава која се баве пословима реосигурања.

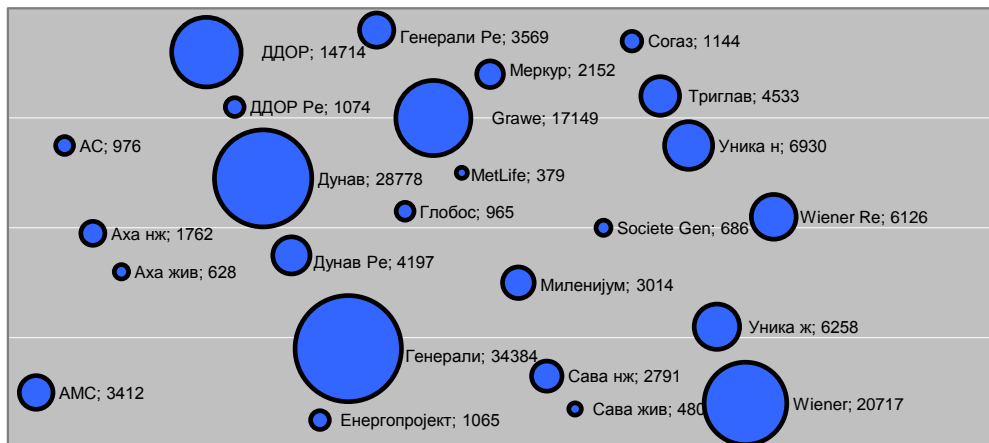
Извор: Народна банка Србије.

3.4. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Обим пословања сектора осигурања, мерен билансном сумом друштава која су обављала послове осигурања и реосигурања, повећан је у 2014. години у поређењу са 2013. годином за 13,6% и износи 167,9 милијарди динара.

Билансне суме друштава за осигурање на дан 31. 12. 2014. у млн RSD

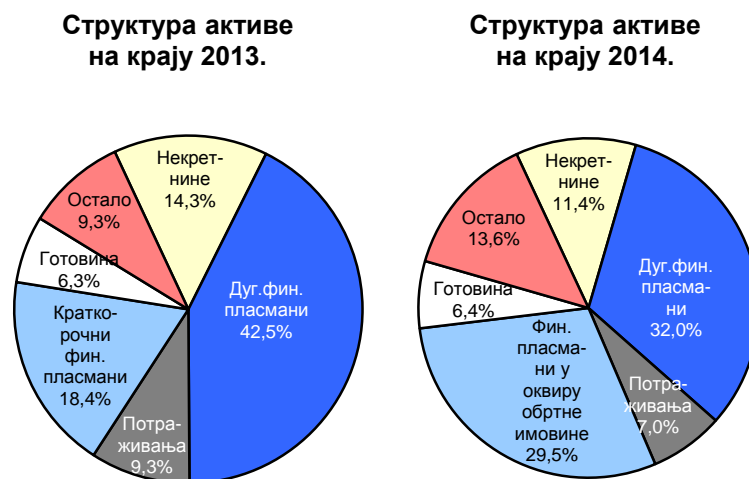

Извор: Народна банка Србије.

Структура активе

У структури активе друштва за осигурање, са стањем на дан 31. децембра 2014. године, на обртну имовину односило се 55,4% (од чега на финансијске пласмане у оквиру обртне имовине 29,5%, а на потраживања 7,0%), а на сталну имовину 44,6% (од чега 32,0% на дугорочне финансијске пласмане, а 11,4% на некретнине).

У поређењу са 2013. годином, када је учешће сталне имовине износило 57,9% (од чега је учешће дугорочних финансијских пласмана износило 42,5%, а некретнина 14,3%), а учешће обртне имовине 42,1% (од чега краткорочни финансијски пласмани 18,4%, а потраживања 9,3%), може се закључити да највеће учешће у активи и даље имају дугорочни финансијски пласмани, а највећи раст финансијски пласмани у оквиру обртне имовине (82,6%), у односу на краткорочне финансијске пласмане из 2013. године. То је првенствено резултат примене нове рачуноводствене подзаконске регулативе, која је утврдила нову структуру финансијских пласмана. Истовремено, уочљив је пад учешћа некретнина у оквиру сталне имовине.

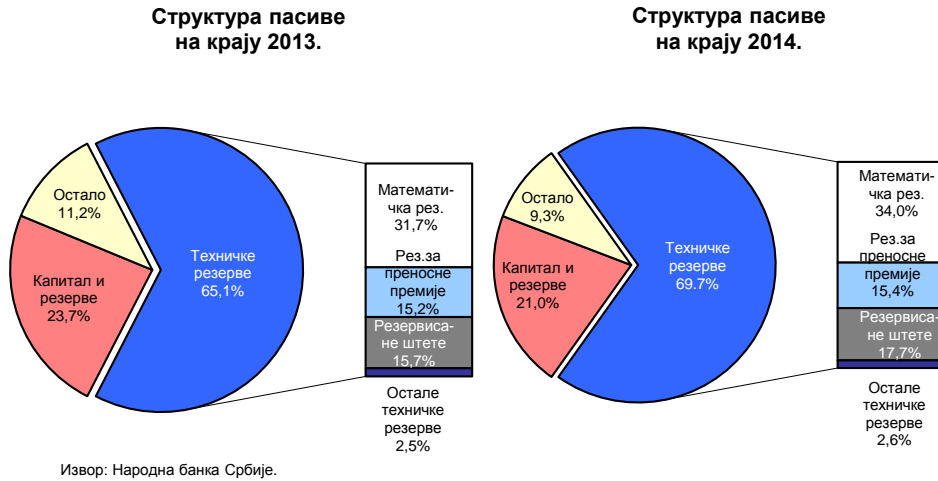
Извор: Народна банка Србије.

Структура пасиве

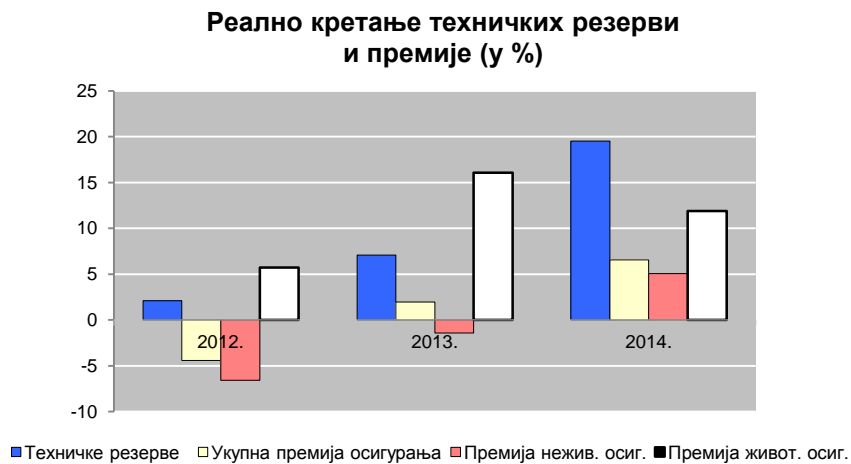
У структури пасиве на дан 31. децембра 2014. године, техничке резерве исказују учешће од 69,7%, а капитал и резерве 21,0%.

Капитал у износу од 35,2 милијарде динара у 2014. бележи раст од 0,6%, а техничке резерве у износу од 117,0 милијарди динара раст од 21,6%, при чему је најзначајније учешће у овим резервама имала математичка резерва, са стопом

раста од 21,7%. Резервисане штете по учешћу следе иза математичке резерве и бележе раст од 27,9%.

Техничке резерве су, и поред утицаја ефеката финансијске кризе, бележиле и бележе и номиналан и реалан раст.

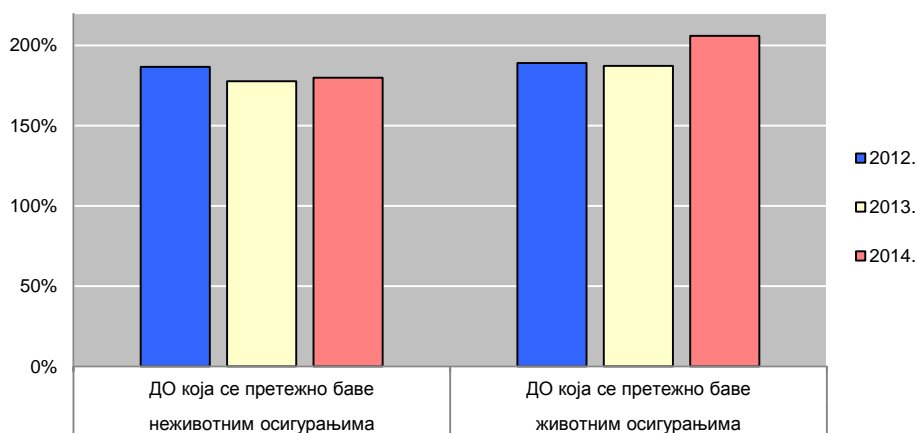

4. Показатељи пословања

4.1. Солвентност

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе, као и од довољности гарантне резерве као вида заштите осигураника у случају непредвиђених губитака у пословању, односно као амортизера за губитке који нису покривени техничким резервама.

Однос гарантне резерве и маргине солвентности

Извор: Народна банка Србије.

Маргина солвентности на дан 31. децембра 2014. године износила је 16,7 милијарди динара, а гарантна резерва 29,7 милијарди динара. На нивоу друштава која се претежно баве неживотним осигурањима, однос гарантне резерве и маргине солвентности износио је 179,8%, а код друштава која се претежно баве животним осигурањима 206,0%.

Способност друштва да апсорбује ризик неадекватног ценовног нивоа премија, непредвидивих штета и неадекватног преноса ризика у саосигурање и реосигурање и др. (ризик осигурања) мери се, између осталог, и **односом премије у самопридржају и укупног капитала**. За друштва која се баве пословима *неживотних осигурања* премија у самопридржају представља апроксимацију преузетих ризика и треба да буде довољна за исплату штета и накнада из осигурања. У случају да премија није адекватно одмерена, да пренос ризика у саосигурање и реосигурање није извршен адекватно, као и у случају осталих ризика осигуравања, као гарант покрића се користи укупан капитал, односно његови делови.

Однос премије у самопридржају и укупног капитала је у 2014. години на нивоу свих друштава у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима*

износио 208,7% (193,9% у 2013. години). Ова промена је последица раста премије у самопридржају и благог пада капитала друштава за осигурање, уз обезбеђен потребан ниво солвентности код неживотних осигурања.

Однос укупног капитала и техничких резерви друштава која се претежно баве пословима *животних осигурања* смањен је на 25,5% у 2014. години, док је у 2013. години износио 28,5%. Смањење показатеља је резултат знатног раста математичке резерве.

Вредност наведеног односа у 2014. години указује на постојање „резерве“ од 25,5% за случај неадекватно одмерених преузетих ризика ових друштава (за које у животним осигурањима техничке резерве представљају добру апроксимацију).

4.2. Квалитет имовине

Посматрано према **учешћу нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања у укупној активи** друштава која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, које је у 2013. и 2014. години износило 30,0% и 24,0%, респективно, уочава се пад наведених облика улагања у структури активе у 2014. години.

Код друштава која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведено учешће је смањено са 3,8% у 2013. години на 3,1% у 2014. години. На промену вредности овог показатеља у 2014. години у односу на 2013. годину утицао је раст укупне активе.

Поред способности друштва да обрачун премија буде на нивоу довољном за накнаду штета, неопходно је обезбедити и њену наплату. У супротном, осигуравач се може суочити с проблемом немогућности извршења својих обавеза према осигураницима.

Однос потраживања за премију и укупне уговорене премије на нивоу свих друштава која су се претежно бавила *неживотним осигурањима* је смањен са 10,3% у 2013. години на 9,4% у 2014. години, што је последица пада потраживања за премију.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* учешће потраживања у укупној уговореној премији је смањено са 3,6% у 2013. години на 3,0% у 2014. години.

4.3. Покривеност техничких резерви прописаним облицима активе

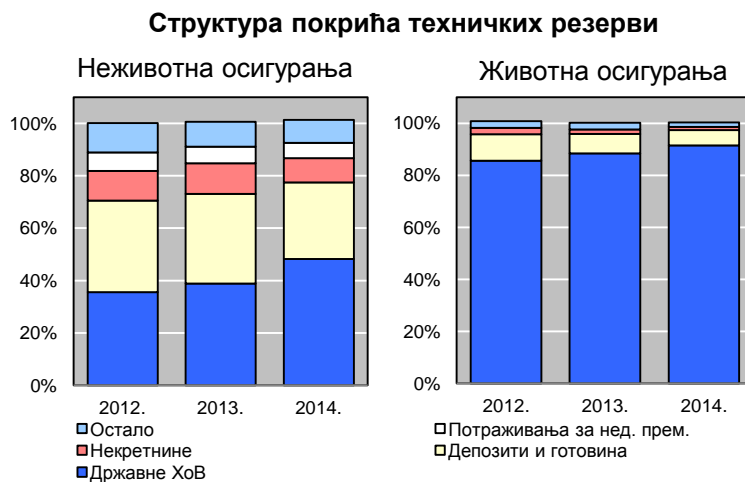
Ради обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета, није довољно само формирање адекватног нивоа техничких резерви већ и њихово улагање на начин који обезбеђује измирење преузетих обавеза у целини и у року како у садашњем, тако и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства пласира на начин којим се води рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом својих стратегија и политика за управљање ризицима пласмана средстава.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* у 2014. години остварено је потпуно покриће техничких резерви. Наиме, према подацима које су доставила друштва за осигурање, покривеност техничких резерви прописаним облицима активе у 2014. години износи 101,4% (100,6% у 2013).

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* покривеност техничких резерви прописаним облицима активе у 2014. години је непромењена у односу на претходну годину и износи 100,3%.

Техничке резерве *неживотних осигурања* у 2014. години највећим делом биле су покривене државним хартијама од вредности са 48,2%, депозитима код банака и готовином са 29,3%, инвестиционим некретнинама са 9,3% и потраживањима за недоспеле премије са 5,8%.

У структури покрића техничких резерви *животних осигурања*, најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности са 91,5%, а затим следе депозити код банака и готовина са 5,9%.

4.4. Реосигурање

Реосигурањем и саосигурањем се врши тзв. изравнавање ризика и заштита осигуравача од великих или масовних штета, које могу угрозити пословање друштва. За део ризика који остане у самопридржају друштва, као апсорбер за неочекиване догађаје и неадекватан ценовни ниво премије служи његов капитал.

Удео меродавне премије у самопридржају у меродавној укупној премији указује на обим пренетих ризика у реосигурање и саосигурање. Посматрано у односу на 2013. годину, овај показатељ у 2014. години је смањен са 85,2% на 84,2% у друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*.

Посматрано по врстама осигурања, проценат преноса ризика у реосигурање највећи је у осигурању од одговорности због употребе ваздухоплова и осигурању ваздухоплова, иза којих следе осигурање од опште одговорности, осигурање робе у превозу, осигурање имовине, осигурање кредита, остала осигурања имовине, осигурање јемства, осигурање шинских возила, осигурање финансијских губитака и осигурање трошкова правне заштите, што одговара природи посла тих врста осигурања и обиму преузетих ризика.

У друштвима која се претежно баве *животним осигурањем* овај показатељ у наведеном периоду креће се око 98%. Високе вредности овог показатеља у овим друштвима узрокована је преносом ризико дела премије у реосигурање, док штедни (као знатни већи део премије у животним осигурањима) остаје у портфељу осигуравача.

Утицај поплава из маја 2014. године на сектор осигурања

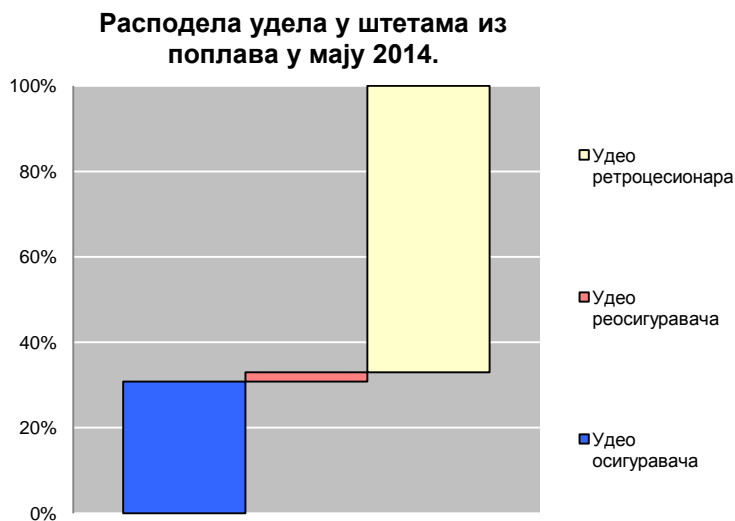
У мају 2014. године догодила се до сада највећа поплава у историји Србије. Према званичном извештају о процени штете од поплава, који је усвојила Влада Републике Србије, укупна штета и губици износе 1,53 милијарде евра, што је 4,5% бруто домаћег производа из 2013. године, према методологији ЕСА.

Према подацима 15 друштава за осигурање – осигуравача, која пружају осигурање од овог ризика, укупна премија осигурања од поплава у 2014. години износи 648 милиона динара, што чини свега 1,2% укупне премије неживотних осигурања. Број пријављених штета од 15. маја до 31. децембра 2014. године је 3.299, а њихов износ је 38,8 милиона евра (4.695 милиона динара), што чини 0,1% бруто домаћег производа и око 2,5% укупних процењених штета.

Доминантно учешће у укупном износу осигураних штета, посматрано према осигуравачима, имају четири осигуравача (85,4%), а посматрано према врстама претежно учешће имају осигурања имовине (88,0%).

Претежно учешће у укупном износу реосигураних штета, посматрано према друштвима за осигурање – реосигуравачима, има једно друштво (64,4%), а посматрано према врстама претежно учешће имају осигурања имовине (98,3%).

Удео осигуравача у штетама износи 30,8%, реосигуравача 2,2%, а преостало део обавезе по основу штета се пребацује на ретроцесионаре у иностранству са задовољавајућом кредитном способношћу.

Сектор осигурања је, и поред утицаја поплава, остао солвентан, а мерено степеном ажурности у решавању штета, био је успешан. Наиме, од укупног броја пријављених штета, решено је 93,1%, што је делом условљено и евидентирањем штета код појединих друштава за осигурање, чија природа захтева нешто дуже време за процену.

4.5. Профитабилност

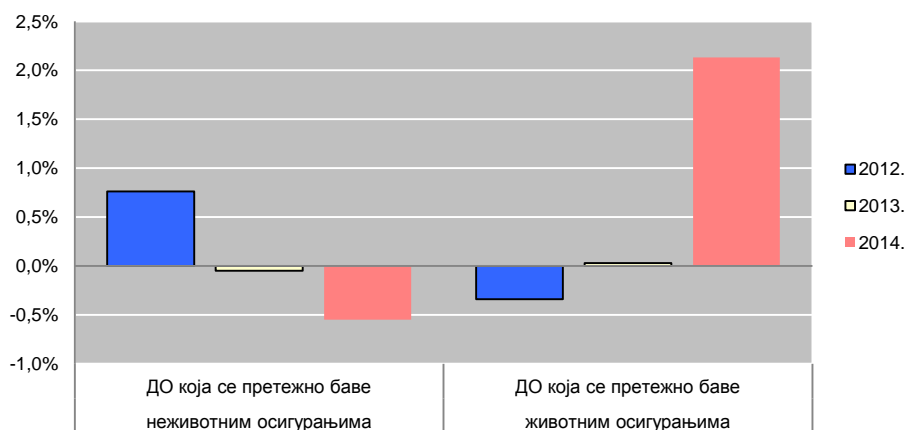
Меродавни технички резултат у самопридржају (однос меродавних штета у самопридржају и меродавне техничке премије у самопридржају) за сектор осигурања у Србији, као показатељ политике цена и адекватности, односно довољности премија за измирење обавеза по основу уговора о осигурању и адекватности преноса ризика у реосигурање и саосигурање у 2014. години је задовољавајући и износи 63,3 %, што је мање у односу на 2013. годину, кад је износио 70,4%.

Однос нето резултата и укупне активе (ROA) као мера приноса на укупну активу, оствареног ангажовањем средстава у пословима осигуравања, инвестирања и др. у 2014. години, бележи, као и претходне године, негативну вредност у друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*

и износи $-0,6\%$, што је погоршање у поређењу са 2013. годином, кад је износила $-0,05\%$.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* однос нето резултата и укупне активе након негативних вредности у 2011. и 2012. години ($-0,58\%$ и $-0,34\%$, респективно), у 2013. и 2014. години поново добија позитиван предзнак и износи $0,03\%$ и $2,13\%$, респективно.

Однос нето резултата и укупне активе – RoA

Извор: Народна банка Србије.

Посматрано укупно за сва друштва у Србији која се баве пословима осигурања остварен је негативан нето резултат и негативан принос на укупну активу друштва од $-0,07\%$.

4.6. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама, оно мора водити рачуна о усклађености средстава и обавеза по рачности, као и о утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

Посматрано према **показатељу усклађености краткорочних средстава** (готовина и готовински еквиваленти) и **краткорочних обавеза**, који је у 2013. години износио $78,9\%$, а у 2014. години износи $97,8\%$, може се закључити да су у 2014. години краткорочне обавезе биле готово у целини покривене краткорочним средствима. Поред тога, а имајући у виду да у структури инвестиционог портфолија доминантно учешће имају ликвидни облици пласмана, може се оценити да је сектор осигурања способан да ажурно сервисира своје обавезе.

5. Закључак

Из упоредних показатеља за 2014. годину и претходну годину издвајају се следеће промене у посматраној години:

- остварен је пораст билансне суме сектора осигурања за 13,6% и она износи 167,9 милијарди динара;
- остварен је пораст капитала од 0,6% и он износи 35,2 милијарде динара;
- остварено је повећање техничких резерви од 21,6% и њихова потпуна покривеност у животним и неживотним осигурањима;
- повећано је учешће пласмана у хартије од вредности и инструменте тржишта новца које издаје држава;
- укупна премија је достигла ниво од 69,4 милијарде динара, уз стопу раста од 8,4%;
- учешће неживотних осигурања од 76,9% у укупној премији је, уз стално смањивање, и даље доминантно. Премија неживотних осигурања бележи раст од 6,9%, при чему осигурања од одговорности због употребе моторних возила и имовинска осигурања бележе раст, а осигурање моторних возила – каско пад;
- животна осигурања повећавају учешће у укупној премији са 22,0% на 23,1%;
- концентрација на тржишту, мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, јесте умерена;
- број друштава за осигурање је смањен са 28 на 25, уз смањење броја запослених на 11.287 по стопи од 0,1%.

Кључне области којима би друштва за осигурање требало да посвете посебну пажњу су: корпоративно управљање, које, између осталог, подразумева адекватно успостављен систем интерних контрола, унапређење управљања ризицима, унапређење техника вредновања улагања, јачање транспарентности, јачање добре праксе пословања и фер односа према клијентима, правовремену исплату штета, активности на едукацији потенцијалних осигураника, чиме ће допринети јачању поверења осигураника и стварању услова за развој овог сегмента финансијског система.

Такође, ту су и едукација и припрема за примену новог методолошког оквира за управљање ризицима, *Solvency II*. Наиме, адекватно управљање ризицима од кључног је значаја за успешност пословања осигуравача. Управо то је и суштина директиве *Solvency II*, према којој се од осигуравача захтева сагледавање и побројавање свих врста ризика којима су изложени у свом пословању, као и ефикасније управљање овим ризицима. Она уводи сложеније захтеве солвентности ради обезбеђења довољног капитала за ризике којима су друштва за осигурање изложена.

У току 2015. године се очекује ревизија Националног програма за усвајање правних тековина Европске уније у смислу прецизирања начина и рокова за преузимања обавеза у вези с преношењем правне тековине Европске уније у области осигурања, управо са акцентом на новом методолошко-регулаторном оквиру управљања ризицима.